

BİR HAFTAYA SIĞAN GÖKYÜZÜ

Berkant ÖLKE

Tolstoy'a atfedilen bir söz vardır, belki siz de duymuşsunuzdur: bütün büyük hikâyeler iki türlü başlamış — ya bir insan yola çıkar, ya da şehre bir yabancı gelir. Bazı hikâyeler bir yere varınca değil, birileri o yere geldikten sonra başlar. Bir şehir, içinden geçen insanların ayak seslerinden önce onların bıraktığı izlerle hatırlanır.

ODTÜ'nün binaları, yolları, amfileri elbette yerli yerindeydi; ama Anadolu'nun dört bir yanından yüzü aşkın çocuk o kapıdan içeri girdiği gün, bildiğim kampüs aynı kampüs olmaktan çıktı. Sanki taşların arasından başka bir mevsim geçti. Ben de bu izlenimi, bir hafta içinde değişen bu manzaranın ve daha çok, içimde yavaş yavaş yer değiştiren duyguların hikâyesi olarak hatırlıyorum.

Yaz Bilim Okulu'nun başladığı sabah, güneş daha doğmadan önce içimde bir gün doğmuştu. Alarmin sesiyle değil, yetişecek çocukların telaşıyla uyanılan bir sabahı. Bir önceki gece geç saatlere kadar her şeyin tam olduğundan emin olmaya çalışmıştık; İLKİYAR'ın abi ve ablaları olarak her ayrıntının peşinden koşmuştuk. Çünkü bazı hazırlıklar bir etkinlik için değil, birine 'Burada seni bekleyen insanlar var' diyebilmek içindir.

İLKİYAR minibüsü AŞTİ ile ODTÜ arasında mekik dokurken, ülkenin kuzeyinden, güneyinden, doğusundan ve batısından çocuklar geliyordu. Farklı şehirler, farklı yollar, farklı hikâyeler aynı kapının önünde birleşiyordu. İlk bakışlarda merak vardı, umut vardı, neşe vardı; ama bütün bunların yanında evlerinden ayrılmanın sessiz hüznü de vardı. Bazılarının gözlerinde söylenmemiş bir cümle dolaşıyordu: Her şey çok güzel belki ama ailemi çok özleyorum, abi, abla der gibi bakıyordu birçoğu. O an henüz bilmiyorlardı; bir hafta sonra onları yolcularken kendi gözlerinde de aynı hüznü görecekler. Üstelik son sarılışlarımızda 'boş yere ağlamışım o kadar' diye itirafta bulunacaklardı.

Son ekibimiz olan Siirt ekibini de neredeyse gece yarısına doğru yurda getirdikten sonra, bu haftanın yalnızca bir programdan ibaret olmadığını anlamıştım. Daha okul başlamadan onları özlemeye başlamıştım. Onca saatlik koşuşturmanın, son toplantının ve uykusuzluğun ardından yatağa girdiğimde aklımdan geçen ilk şey ertesi günün programı değil, ertesi gün yüzünü ilk kez göreceğim ya da yeniden göreceğim çocuklardı.

Sabah kahvaltıya indiğimde gördüğüm manzara, bir gün önceki sessizliği tek hamlede silmişti. Çocukların hepsi geldikten sonra yurt bambaşka bir yere dönüşmüştü. Koridorlarda kahkahalar, merdivenlerde koşuşturan ayak sesleri, bir köşede memleketini anlatanlar, öte tarafta daha ilk günden birbirlerine lakap takanlar vardı. Bir gün önce birbirlerinin varlığından habersiz olan çocuklar, sanki aynı mahallede, aynı apartmanda büyümüş gibi kaynaşıvermişlerdi. O an anladım ki kardeşlik bazen uzun yıllar gerektirmiyor; aynı sofraya oturmak, aynı oyunda gülmek, aynı merakı paylaşmak yetiyor. Birbirlerine ait olduklarını hissetmeleri, bu haftanın ilk ve belki de en güzel mucizesiydi.

Kahvaltının ardından ilk etkinliğimize doğru yürürken, sıraya girmiş çocukların yüzlerine bakıyordum. Gözlerinde hem endişe hem merak vardı. Benim içinse o yürüyüş, uzun zamandır beklediğim bir karşılaşmanın gerçek olduğuna şahit olmaktı. Özellikle iki kardeşim bana farklı bakıyor sanki diye hissetmişim; sanki daha önce birlikte çok zaman geçirmişiz gibi. Nedenini ise çok geçmeden anladım.

Şehir şehir gezip arkamızda meraklı ve kitap okumayı seven parlayan yıldızlar bırakmaya çalıştığımız bir başka proje olan Antalya Kaş'ta tanışmıştık onlarla. Hilal'in bana söylediği ilk şey şu olmuştu: “Berkant abi, bizim okulumuzdaki İLKYAR sınavını sen yapmıştın,” dedi ve o an gözümün önünden adeta bir film şeridi gibi geçti.

O sınavda, “Elinizden gelen çabayı verin. Sınav sonucunuza göre sizi bizim kendi okulumuz olan ODTÜ’de misafir edeceğiz” sözümü tutuyordum artık. Bir zamanlar yalnızca bir sınav salonunda söylenmiş olan o cümle, şimdi bir çocuğun karşıma geçip bana kendisini hatırlatmasıyla ete kemiğe bürünmüştü. ODTÜ’nün bir bina değil, verilen

sözlerin de tutulabildiği bir yer olmasını istiyordum. O gün, buna bir parça olsun tanıklık etmenin gururunu taşıdım.

Yüksel Proje Amfisi'ne girdikçe çocukların gözlerindeki çekingenlik yerini bilgiye bırakıyordu. Her ders, her deney, her soru, onların dünyasında açılan yeni bir pencere gibiydi. Fizik ve kimya etkinliklerinde yaptıkları deneylerde; jeoloji etkinliğinde mikroskopta inceledikleri hücrelerde; gıda etkinliğinde kendi yaptıkları çikolatalarda; eğlenceli bilim etkinliklerindeki elektrik devrelerinde, ürettikleri ahşaplarda, hidrolikte ürettikleri liftlerde yalnızca bir etkinliği tamamlamıyorlardı. Bir şeyi elleriyle gördüklerinde, denediklerinde ve kendileri sorduklarında bilginin artık yalnızca anlatılan bir şey olmaktan çıktığını görüyordum.

Bence haftanın en güçlü tarafı da buydu: Bilim onlara uzaktan gösterilen büyük bir dünya değil, dokunabildikleri, soru sorabildikleri ve içinde kendilerine bir yer bulabildikleri bir dünya hâline geliyordu.

Ertesi gün Ankara'nın en çok merak ettikleri yerlerinden biri olan Anıtkabir'e gidecektik. Defalarca gitmiş olmama rağmen onların heyecanı, benim alışkanlığımı kırdı. İnsan bazen bir yere ilk kez gidenin gözlerinden bakmayı yeniden öğreniyor. Ben de o gün Anıtkabir'e çocukların gözlerinden bakıyordum. Atatürk'ün huzuruna, onun bu toprakları emanet ettiği bir genç olarak, ışıldayan yıldızlarımızı getirebilmenin gururu içimde ağır ağır büyüyordu.

Anıtkabir'de İLKYAR adına bir resmî törene dahil olmak, bu duyguyu daha da derinleştirdi. Temmuz sıcağına rağmen çocukların yüzlerinde yorgunluk yoktu; sanki herkes kendi içinden Atatürk'le konuşuyordu, kendi geleceğine dair sessiz bir söz veriyordu. Sonra ODTÜ içinde İzmir Marşı ile yürürken o sessizliğin yerini gökyüzüne ulaşacak kadar güçlü sesler aldı. O an yalnızca bir marş söylemiyorduk; kendimizden daha büyük bir hikâyenin içinden geçiyorduk.

Müzelerde de benzer bir dönüşüme tanıklık ettim. Dünyanın bilinen en eski çağlarından bugüne uzanan o büyük hikâyenin içinde çocuklar yalnızca geçmişi görmüyor, bugünü anlamlandıracak sorular da kuruyorlardı. Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde anlattığım hikâyelere kendimi öyle kaptırmıştım ki sesimi biraz yükseltip güvenlikten uyarı almıştım. Sonrasında Ahmet Taha'nın bana söylediği “Berkant abi, sen her şekilde anlatabilirsin, biz seni dinliyoruz” sözüne hem çok gülmüştüm hem de çok mutlu olmuşum.

Bazen bir çocuğun sizi dinlediğini bilmek, anlattığınız şeyin doğru cümlesini bulmaktan daha kıymetli geliyor. Çünkü o dinleyişte yalnızca merak değil, güven de var. Bir süre sonra onların soruları değişmeye başladı. Geçmişte anlatılanları bugünün içine taşımaya, gördükleriyle yaşadıkları arasında bağ kurmaya başladılar. Artık onlar bana “Abi, bu anlattığın olay bugün de burada var” dediklerinde, haftanın başında gözlerinde gördüğüm o merakın başka bir şeye dönüştüğünü hissediyordum. Bana göre tam da o anda bilim, tarih ve merak aynı yerde buluşuyordu: Çocuk, yalnızca bilgiyi öğrenmiyor; dünyayı kendisi okumaya başlıyordu. Benim için en büyük kazanım da buydu. Onlara bir şey anlatırken aslında benim de onlardan öğreniyor olmam.

Son gün Kazan'daki piknikte ise haftanın bütün ağırlığı bir süreliğine omuzlarımızdan kalkmıştı. Onlarca bilginin, dersin, yürüyüşün ve etkinliğin arasından geçip bir anda kahkahalara, şarkılara, danslara ve oyunlara karışmıştık. Kimisi için yalnızca bir hafta geçmişti; bizim içinse içine bir hayat sığdırdığımız bir haftanın sonuna geliyorduk.

O gün hayatımın en çok eğlendiğim günlerinden biri oldu. Daha önemlisi, abi ve kardeşliğimizi en çıplak hâliyle hissettiğim gündü. Çünkü kardeşlik bazen bir çocuğun size 'Bana bir şey öğret' demesi değil, yanında hiçbir şey yapmadan saatlerce gülüp sonra yine de birbirinize söyleyecek bir söz bulabilmenizdir.

Akşam olduğunda, gün boyu yok olan zamanın yerine veda saati geldi. Her şeyin başlamasına vesile olan kişi olarak Antalya Kaş ekibini gönderme şansına erişmiştim.

AŞTİ'de ettikleri her teşekkürde, ODTÜ'den ayrılırken arkadaşlarını uğurlarken ettikleri her gözyaşında bir dünyanın varlığını hissediyordum. Bir hafta önce birbirinden habersiz insanlar, şimdi birbirinin ardından ağlıyordu.

Bağlar teker teker çözülmüyor gibiydi aslında; şekil değiştiriyordu. Birlikte geçirilen günler bitiyor, ama o günlerin taşıdığı sevgi çocukların ve bizim peşimizden memleketlere doğru yol alıyordu.

Belki bu yüzden bu haftayı yalnızca 'çocuklara ne kattık' diye hatırlayamıyorum. Çünkü bu hafta bana da bir şey öğretti: Bir insanın hayatına dokunmak, her zaman büyük bir şey yapmak anlamına gelmiyor. Bazen bir minibüsün kapısını açmak, bazen bir çocuğu dinlemek, bazen aynı sırada yürümek, bazen bir deneyin başında 'Bir daha deneyelim' demek yetiyor. İnsan, dokunduğu kalplerin içinde biraz daha kendisi oluyor. Ben bunu onlarca çocuğun yüzünde, sorusunda, kahkahasında ve vedasında çok yakından gördüm.

Atatürk'ün kendi döneminde kıvılcım olarak yurt dışına eğitim almaya gönderdiği gençleri düşündüğümde, İLKİYAR ile ODTÜ'ye gelen bu kardeşlerime de aynı duyguyla bakıyorum. Onları buraya yalnızca birkaç günlük bir programa katılmaları için getirmedik. Belki de hep birlikte küçük bir ateşi görünür kıldık.

Onlar evlerine dönerken yanlarında yalnızca hediyelerini, fotoğraflarını ve anılarını değil; 'Ben de yapabilirim' duygusunu götürüyorlarsa, işte o zaman bu haftanın gerçek anlamı ortaya çıkıyor.

Bizim görevimiz onların yerine yolu yürümek değil; yürüyebileceklerine inandıklarını hissettirecek kadar yanlarında olmak.

Bu nedenle Yaz Bilim Okulu'nun sonunda çocuklar evlerine dönerken kendimi yalnızca uğurlayan biri gibi değil, onların yolculuğuna kısa bir süreliğine eşlik etmiş biri gibi hissettim. AŞTİ'den çıkan her araçla bir parçamız farklı şehirlerde yol aldı. Biz burada kaldık; onlar ise birbirlerinden ve bizden aldıkları küçük ışıklarla kendi yollarına devam ettiler. Belki asıl mesele de buydu: Aynı yerde kalmadan birbirimizin hayatında kalabilmek.

Yaz Bilim Okulu'nun gerçekleşebilmesi için emek veren başta Hüseyin hocamız olmak üzere bütün hocalarımıza ve gönüllü arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Bu haftanın her anında yorulan, koşturan, hazırlayan, dinleyen ve yeniden ayağa kalkıp devam eden herkese minnettarım. Hepiniz iyi ki varsınız. İLKİYAR bizim sayemizde var. Ve umarım bu ışıık, geleceğimizin emanetleri olan binlerce başka çocuğa daha ulaşır.

Şimdi geriye dönüp baktığımda, bütün bu duyguları tek bir cümleye sığdırmanın mümkün olmadığını düşünüyorum. O yüzden bu izlenimi, bir haftanın sonunda içimde kalan sesi taşıyan bir şiirle bitirmek istiyorum. Bu bir haftanın sonunda bende kalan en güçlü duygu gururdan çok, emanet duygusu oldu. Çünkü yüzlerine baktığım o çocukların her biri geleceğe bırakılmış ayrı bir ihtimali taşıyordu.

Biz onlara bir hafta ayırdık, ama o bir haftanın onların hayatında ne kadar uzağa gideceğini bilmiyoruz. Belki bir gün içlerinden biri bir laboratuvarın kapısından içeri girecek, biri bir sınıfta başka çocuklara bilimi sevdirecek, biri bir kitaptan cesaret alacak. O gün geldiğinde bizim adımızı hatırlamasalar bile sorun değil. Yeter ki bu hafta onlar da dünyaya karşı merak duyan ve hayal kurmaktan vazgeçmeyen bir tarafı bırakın.

KIVILCIMIN DÖNÜŞÜMÜ

Bir sabah kapısı açıldı,
Yirmi üç ayrı yol aynı avluya vardı.
Minibüslerden çocuklar indi,
Şehirler sustu, gözler konuştu.

Bir yurdun koridorlarında
Memleketler birbirine karıştı;
Bir kahkaha kuzeye uzandı,
Bir merak güneye, bir umut batıya.

Sonra bir hafta geçti -
Ama zaman bazen takvimle ölçülüyor.

Bir çocuğun gözünde büyüyen cesaret,
Bir abinin tuttuğu eldeki sıcaklık
Bir ömre yetecek kadar uzun sürüyor.

Biz onlara yıldız göstermedik yalnız;
Gökyüzüne bakmayı biraz öğrettik.
Onlar da bize şunu öğretti:

Işık sahibinde kalmıyor.
Bir kalpten çıkınca çoğalıyor,
Bir şehirden ayrılınca yollara dağılıyor.

Şimdi araçlar uzaklaşıyor,
Eller küçülüyor pencerelerde.
Biz burada, onlar başka şehirlerde;
Ama aynı görünmez ipten çekiyoruz geceyi.

Atatürk'ün emanet ettiği topraklarda
Bir kıvılcım daha el değiştiriyor.
Bugün ODTÜ'nün avlusunda yanan,
Yarın başka bir çocuğun düşünde büyüyor.

Ve ben biliyorum artık:
Veda, gidenin ardından söylenen son söz değil.
Bazı haftalar biter;
Ama bıraktığı ışık hiç bitmez.

Berkant ÖLKE
STAT-4